

ONDERNEMERS IN DOOR CORONA GETROFFEN BEDRIJFSTAKKEN SOMBER

Conjunctuurenquête Nederland
Eerste kwartaal 2021

eib
Economisch Instituut
voor de Bouw

MKB
Nederland

V N O N C W

KVK

Voorwoord

Dit rapport bevat de belangrijkste uitkomsten van de Conjunctuurenquête Nederland van het eerste kwartaal 2021.

De Conjunctuurenquête Nederland brengt voor het Nederlandse bedrijfsleven 4 keer per jaar de belangrijkste ontwikkelingen en verwachtingen in kaart, uitgesplitst naar regio, bedrijfstak en bedrijfsgrootte. De resultaten vormen de basis voor het ondernemersvertrouwen. Deze samenvattende stemmingsindicator geeft de richting aan waarin de Nederlandse economie, specifieke bedrijfstakken of regio's zich waarschijnlijk zullen ontwikkelen.

Samenwerking

De Conjunctuurenquête Nederland is een gezamenlijk onderzoek van het CBS, KVK, EIB, MKB Nederland en VNO-NCW, met de steun van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Doel van de samenwerking is completere informatie over het niet-financiële bedrijfsleven te vergaren tegen minder administratieve lasten.

Saldo's

Deze rapportage werkt met saldo's. Een saldo ontstaat door het percentage ondernemers dat zijn ervaring of verwachting als negatief ziet, af te trekken van het percentage dat een positieve ervaring of verwachting meldt. Als bijvoorbeeld 10 procent van de ondernemers een dalende omzet had en 20 procent een stijgende omzet, ontstaat een saldo van +10 procent. Het saldo geeft in één oogopslag weer of de stemming onder ondernemers positief of negatief is en in welke mate.

Seizoenpatronen

Bij de interpretatie van de cijfers dient rekening te worden gehouden met seizoeninvloeden. Deze spelen bij sommige variabelen een rol, zoals bij omzetten in de landbouw en horeca. Om een uitkomst in een beter perspectief te kunnen plaatsen, verdient een vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder om die reden de voorkeur boven

een vergelijking met een kwartaal eerder. Voor het samenstellen van de indicatoren van het ondernemersvertrouwen, worden de onderliggende variabelen wél gecorrigeerd voor seizoenpatronen. Hierdoor kan het vertrouwen elk kwartaal worden vergeleken met een eerder kwartaal.

Het niet-financiële bedrijfsleven

Het niet-financiële bedrijfsleven is een samentelling van secties A Landbouw, bosbouw en visserij, B Winning van delfstoffen, C Industrie, F Bouwnijverheid, G Groot- en detailhandel; reparatie van auto's, H Vervoer en opslag, I Logies-, maaltijd- en drankverstreking, J Informatie en communicatie, L Verhuur van en handel in onroerend goed, M Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening, N Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening, R Cultuur, sport en recreatie, S Overige dienstverlening.

Waarneemperiode

De gegevens voor deze publicatie zijn verzameld in de maand januari 2021.

Dit rapport is gepubliceerd op 12 februari 2021. Het rapport van de Conjunctuurenquête tweede kwartaal 2021 wordt naar verwachting op 18 mei 2021 gepubliceerd op ondernemersplein.kvk.nl/coen. Alle cijfers die in deze Conjunctuurenquête Nederland staan, zijn te vinden op opendata.cbs.nl.

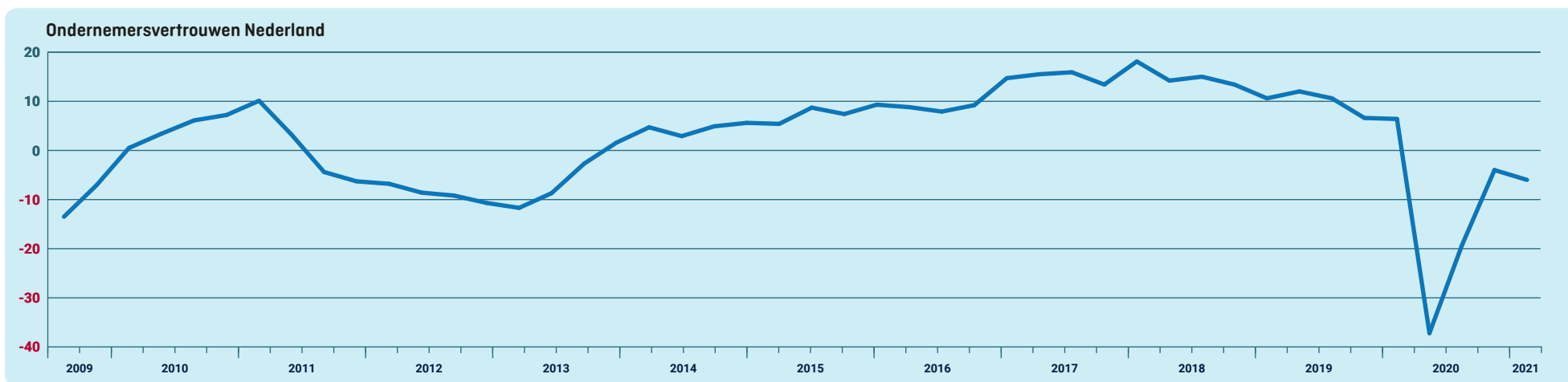
Ondernemers in door corona getroffen bedrijfstakken somber

In het eerste kwartaal van 2021 komt het landelijke ondernemersvertrouwen uit op -6,0. Dit is 2,0 lager dan een kwartaal eerder. Deze daling komt na 2 kwartalen van herstel sinds het laagst gemeten vertrouwen (-37,2) begin tweede kwartaal 2020. De gegevens voor dit onderzoek zijn begin januari 2021 verzameld. Dit is in de lockdown, maar voorafgaand aan de invoering van de avondklok.

Sectorbreed is onderscheid te maken tussen sectoren die zwaar getroffen zijn door de coronamaatregelen en sectoren waarop dit minder invloed heeft. Bij 5 sectoren is het vertrouwen afgenomen, terwijl voor de overige 6 sectoren de stemming van ondernemers is verbeterd. Met -57,1 zijn horecaondernemers veruit het meest pessimistisch, op grote afstand gevolgd door ondernemers in de autohandel en -reparatiebranche. In de bouwsector zijn ondernemers met 12,1 het meest optimistisch.

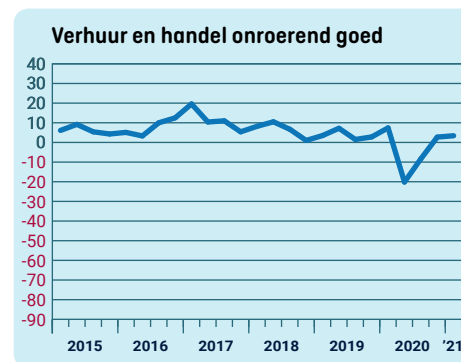
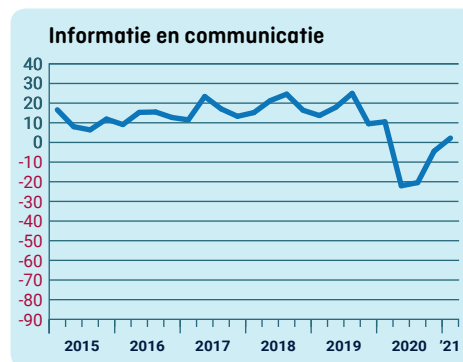
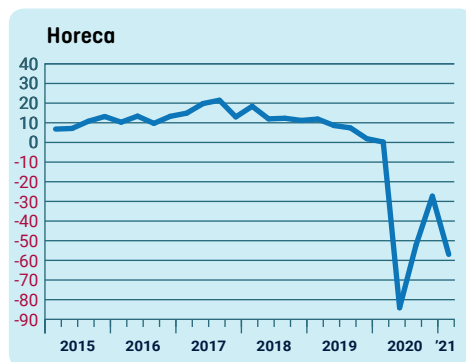
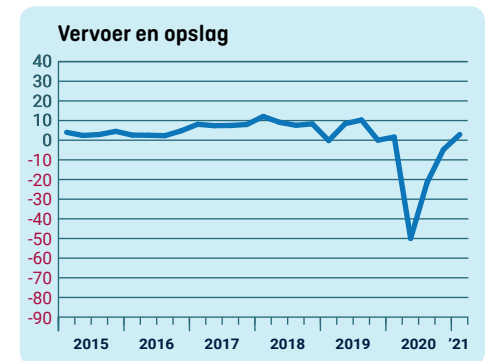
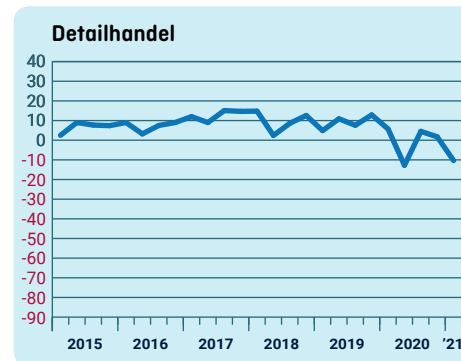
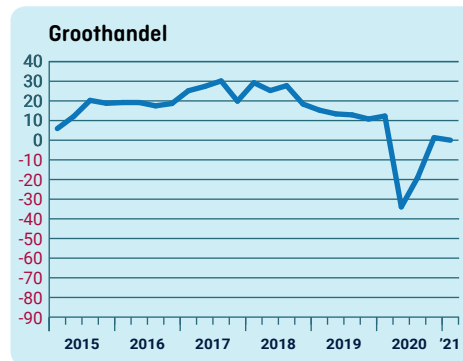
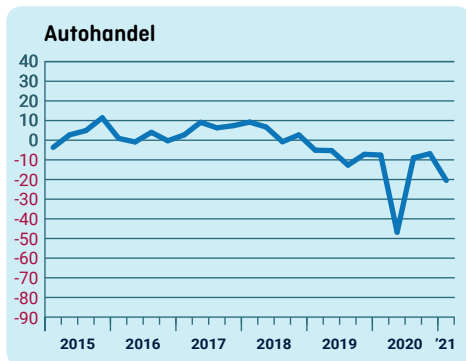
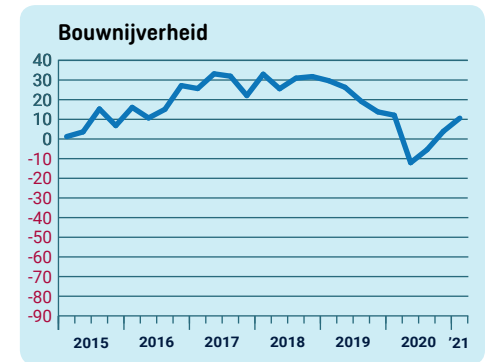
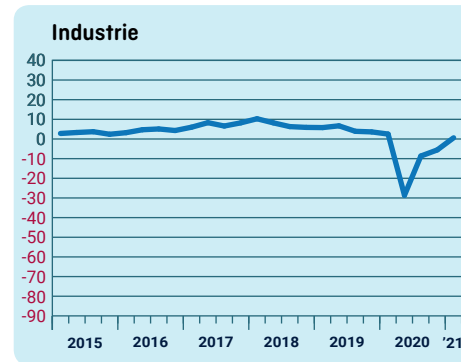
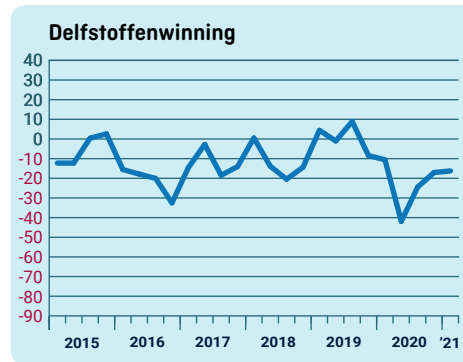
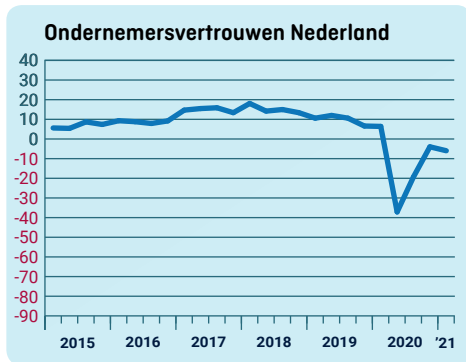
Verder in deze rapportage

Uiteenlopend ondernemersvertrouwen tussen sectoren	5
Veel ondernemers nog altijd pessimistisch	7
Uitgelicht - Bedrijfsresultaat 2020 en continuïteit bedrijven in coronatijd	8
Uitgelicht - Ontwikkelingen en verwachtingen naar bedrijfsgrootte	9
Verwachte ontwikkelingen bedrijfsleven per provincie	10

Bron: CBS, EIB, KVK, MKB Nederland, VNO-NCW. Detailinformatie (conform de webtoegankelijkheidsrichtlijnen voor visueel beperkten) vindt u op [StatLine](#).

Ondernemersvertrouwen per sector Uitkomsten eerste kwartaal 2021

Uiteenlopend ondernemersvertrouwen tussen sectoren

Het ondernemersvertrouwen, de stemmingsindicator van het Nederlandse bedrijfsleven, kwam in het eerste kwartaal van 2021 uit op -6,0, een afname van 2,0 ten opzichte van 3 maanden eerder. Tussen de sectoren zijn de verschillen groot.

Het ondernemersvertrouwen is bij 6 sectoren toegenomen. Bij de overige 5 sectoren nam het vertrouwen af. Het aantal sectoren met een positief, dan wel negatief vertrouwen heeft dezelfde verhouding. Ondernemers in de bouw zijn relatief gezien het meest optimistisch (+12,1) en het meest negatief zijn ondernemers in de horeca (-57,1).

Ondernemer in bouwsector meest positief

Voor het zesde kwartaal op rij zijn de ondernemers in de bouwnijverheid van alle sectoren het meest optimistisch gestemd. Het vertrouwen is met 6,7 gestegen naar 12,1. Het ondernemersvertrouwen van de bouw is het gemiddelde van de ontwikkeling van de productie, het oordeel over de orderpositie en de verwachting voor de personeelssterkte. Elk van deze indicatoren draagt in het eerste kwartaal bij aan het positieve sentiment.

In de sectoren verhuur en handel van onroerend goed, vervoer en opslag en de informatie- en communicatiesector zijn ondernemers eveneens positief gestemd. Dit komt door positieve omzetontwikkelingen in het vierde kwartaal van 2020 en positieve omzetverwachtingen voor het eerste kwartaal van 2021.

Het minst vertrouwen in de horeca

De horecaondernemers zijn in het eerste kwartaal, net als in de vorige 3 kwartalen, het meest pessimistisch. De oorzaak hiervan is de sluiting van niet-essentiële winkels sinds half oktober, waaronder horecagelegenheden, als maatregel tegen het coronavirus. Dit komt door de zware coronamaatregelen waar de horeca sinds het begin van de coronacrisis onder gebukt gaat. In de horeca zien ondernemers met name de omzetontwikkeling en de ontwikkeling van het economisch klimaat in het vierde kwartaal afnemen ten opzichte van het derde kwartaal van 2020.

Het negatieve effect van de massale sluitingen van niet-essentiële winkels op het vertrouwen is ook bij andere sectoren terug te zien, waaronder de autohandel en –reparatiebranche en de detailhandel. Het ondernemersvertrouwen is hier respectievelijk -20,5 en -10,4.

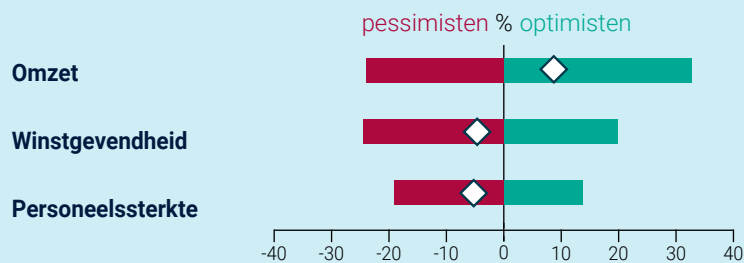
Ook afname vertrouwen het grootst bij horecaondernemer

Ook de ontwikkeling van het ondernemersvertrouwen ten opzichte van vorig kwartaal is veruit het meest negatief bij de horecaondernemer. De stemmingsindicator daalde met 29,7 en kwam uit op -57,1. Desondanks ligt het ondernemersvertrouwen hoger dan in het tweede kwartaal van 2020, toen op sectorniveau het laagste niveau ooit is gemeten (-84,3). De omzetrealisatie en de realisatie van het economisch klimaat zijn sterk afgenomen ten opzichte van het vierde kwartaal van 2020. Omzetverwachtingen voor het lopende kwartaal zijn daarentegen minder sterk negatief. Ook bij de autohandel en –reparatiebranche en de detailhandel nam het vertrouwen sterk af met respectievelijk 13,6 en 12,1. Bij eerstgenoemde branche is de ondernemer met name pessimistisch over de omzetverwachtingen voor het lopende kwartaal. Bij detailhandelaren draagt een overschot aan voorraden en eveneens negatieve omzetverwachtingen bij aan het verslechterde sentiment.

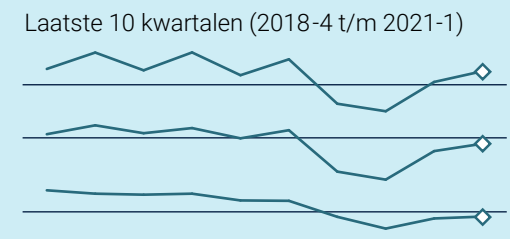
Dashboard Conjunctuurenquête Nederland

Uitkomsten vergeleken met een jaar eerder

Ontwikkelingen vierde kwartaal

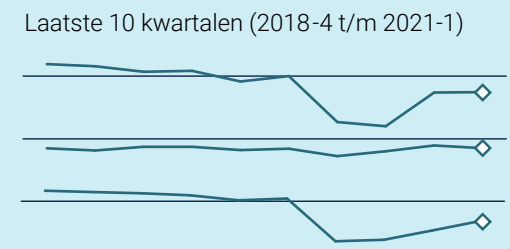
Saldo t.o.v. (vorig jaar)	Verandering	Saldo t.o.v. (vorig jaar)
8,7	↓	(18,2)
-4,7	↓	(6,1)
-5,3	↓	(7,3)

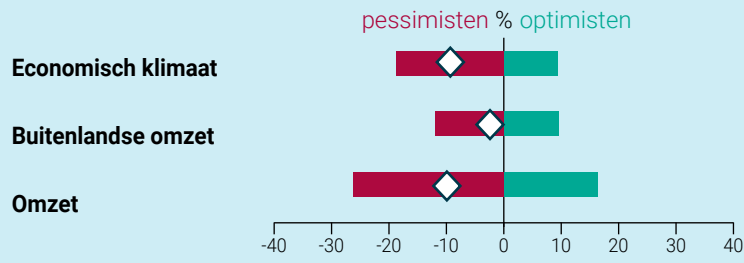
Beoordelingen van de ondernemer begin eerste kwartaal

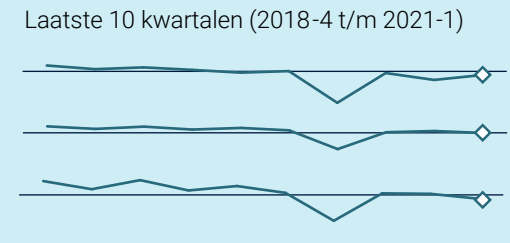
Saldo t.o.v. (vorig jaar)	Verandering	Saldo t.o.v. (vorig jaar)
-13,5	↓	(-1,6)
-6,9	↑	(-7,3)
-14,6	↓	(2,0)

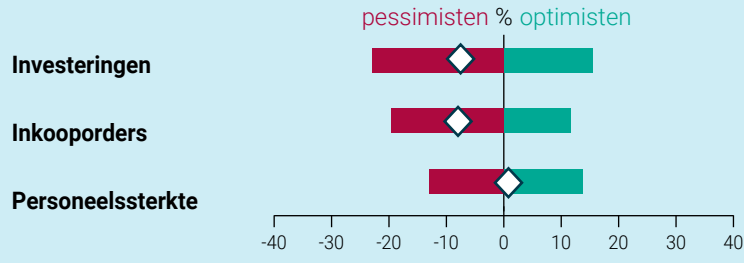
Verwachte ontwikkelingen eerste kwartaal

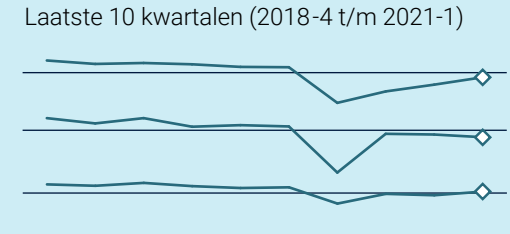
Saldo t.o.v. (vorig jaar)	Verandering	Saldo t.o.v. (vorig jaar)
-9,4	↓	(-1,6)
-2,5	↓	(2,8)
-10,0	↓	(2,0)

Verwachte bedrijfsvoering eerste kwartaal

Saldo t.o.v. (vorig jaar)	Verandering	Saldo t.o.v. (vorig jaar)
-7,5	↓	(4,1)
-8,0	↓	(4,4)
0,8	↓	(9,4)

Veel ondernemers nog altijd pessimistisch

Ondernemend Nederland is, uitgezonderd het oordeel voorraad eindproduct, op alle indicatoren van het COEN-dashboard pessimistischer dan een jaar geleden, toen de problematiek rondom corona nog niet speelde. Bij vrijwel alle indicatoren van het dashboard hebben de negatief gestemde ondernemers een overhand op de positief gestemde ondernemers.

Ontwikkelingen vierde kwartaal

Hoe lees ik het Dashboard Conjunctuurenquête Nederland?

Onderwerp In de Conjunctuurenquête Nederland worden ondernemers naar hun oordeel gevraagd over verschillende onderwerpen. Er is een verschil tussen terugblikken op het vorige kwartaal en verwachtingen voor het huidige kwartaal. Hierdoor kan een onderwerp 2 keer voorkomen in het dashboard. De koppen die boven de onderwerpen staan, geven aan of het om terugblikken of verwachtingen gaat. **Staafdiagram** (pessimisten/optimisten): de vragen over de onderwerpen in het dashboard kunnen de ondernemers beantwoorden met verbetering, verslechtering, of onveranderd. In deze grafiek is het percentage optimisten (ondernemers die verbetering zien/verwachten) afgezet tegen de pessimisten (zij die verslechtering zien/verwachten). De witte ruit geeft het saldo hiervan weer.

Saldo Het saldo is het verschil tussen het percentage optimisten en het percentage pessimisten, dat ook terug te zien is in het staafdiagram. Positieve waarden (meer optimisten dan pessimisten) worden groen weergegeven, negatieve saldi (meer pessimisten dan optimisten) worden rood weergegeven. **T.o.v. vorig jaar** Het saldo van hetzelfde onderwerp in hetzelfde kwartaal een jaar eerder is tussen haakjes weergegeven. Er is gekozen voor hetzelfde kwartaal een jaar eerder, om eventuele seizoeneffecten uit te sluiten. De groene pijl naar boven of rode pijl naar beneden geeft aan of er sprake is van respectievelijk een verbetering of verslechtering. **Lijndiagram** (laatste 10 kwartalen): per onderwerp wordt de ontwikkeling in de laatste 10 kwartalen weergegeven. Hierop is geen seizoencorrectie toegepast. De zwarte horizontale lijn is de nullijn. Het saldo in het laatste kwartaal is met een witte ruit weergegeven.

Winstgevendheid en personeelssterkte in vierde kwartaal gedaald

Bij per saldo 5 procent van de ondernemers daalde de winstgevendheid in het vierde kwartaal. Ook waren er meer ondernemers (per saldo 5 procent) die de personeelssterkte zagen dalen. Bijna 9 procent van de ondernemers zag de omzet stijgen. Over de omzet, winstgevendheid en personeelssterkte waren ondernemers per saldo positiever gestemd dan een kwartaal eerder.

Veel ondernemers negatief over orderpositie

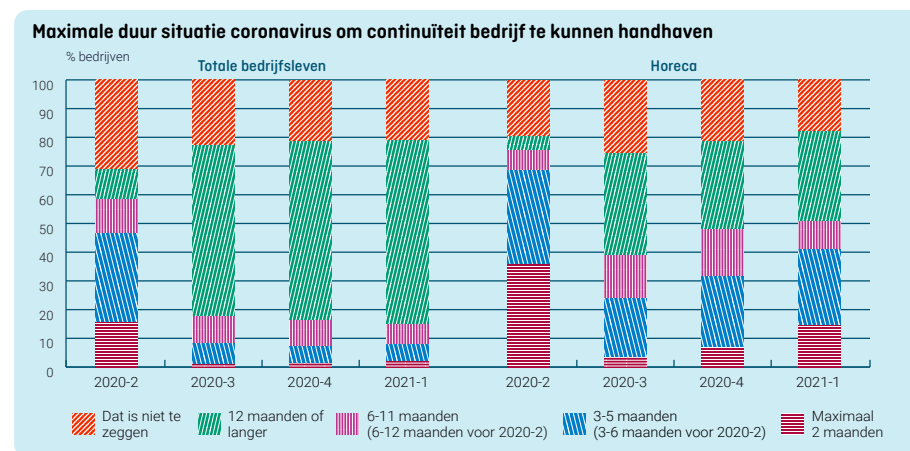
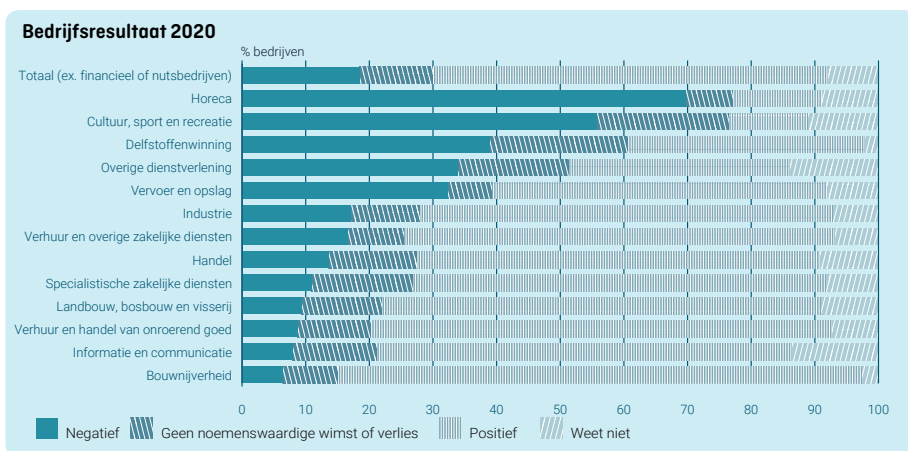
Per saldo zag 14 procent van de ondernemers het economisch klimaat in het afgelopen kwartaal achteruitgaan. Het oordeel van de ondernemers over de omvang van hun orderpositie is nog altijd negatief (per saldo bijna 15 procent). Gelet op de afzetverwachting worden de voorraden eindproduct aan het begin van het eerste kwartaal door meer ondernemers in de industrie en handel als te groot gezien. Wel is deze groep ondernemers iets kleiner dan een jaar geleden.

Negatieve verwachting economisch klimaat eerste kwartaal

Per saldo verwacht ruim 9 procent van de ondernemers een slechter economisch klimaat in het eerste kwartaal. Dit is een kleinere groep dan vorig kwartaal (19 procent). Circa per saldo 10 procent van de ondernemers verwacht een daling van de omzet. Deze daling komt voor een groot deel voor rekening van de binnenlandse omzet. Slechts per saldo 2,5 procent van de ondernemers verwacht een lagere export.

Het oordeel over de verwachte bedrijfsvoering is negatief vergeleken met een jaar eerder. Per saldo verwacht 8 procent van de ondernemers dit eerste kwartaal minder orders te plaatsen bij leveranciers. Bijna 1 procent van de ondernemers voorziet per saldo een groter personeelsbestand. De verwachtingen over de investeringen zijn ook somber. Per saldo verwacht 7,5 procent van de ondernemers minder te investeren in 2021 ten opzichte van 2020.

Uitgelicht Bedrijfsresultaat 2020 en continuïteit bedrijven in coronatijd

Ruim 6 op de 10 ondernemers in Nederland geeft aan 2020 met winst te hebben afgesloten. Daarentegen noteert 18 procent van de ondernemers een negatief bedrijfsresultaat en heeft 11 procent geen noemenswaardige winst of verlies gemaakt. Bijna 8 procent van de ondernemers kan (nog) geen inschatting maken van hun gerealiseerde bedrijfsresultaat.

Rode cijfers voor ondernemers in horeca en sector cultuur, sport en recreatie

Het zijn vooral ondernemers in de horeca en de sector cultuur, sport en recreatie die over 2020 een negatief bedrijfsresultaat behaald hebben. De verplichte bedrijfs-sluitingen, de beperkingen in bezetting en de extra maatregelen tegen het coronavirus hebben de omzet doen kelderen en de kosten doen stijgen. Deze combinatie zorgt er voor dat bijna 70 procent van de ondernemers in de horeca in de rode cijfers belandt. Binnen de sector cultuur, sport en recreatie is dat bijna 56 procent. Bedrijven in de bouwsector en de handel en verhuur in onroerend goed lijken het minst last te hebben van de coronacrisis. In de bouw wordt geprofiteerd van de toegenomen renovatie en verbouw.

De verwachte effecten van de coronacrisis op de continuïteit van bedrijven heeft zich duidelijk ontwikkeld in de loop van 2020. In het begin was er veel onzekerheid en onduidelijkheid. Bijna de helft van de bedrijven dacht toen nog maximaal 6 maanden te kunnen overleven en 31 procent was onzeker over de toekomst. Inmiddels zijn de steunmaatregelen duidelijk en worden ook de effecten op de verwachtingen van ondernemers zichtbaar. De onzekerheid over de toekomst is binnen het totaal bedrijfsleven in de loop van het jaar gedaald naar 21 procent van de bedrijven. Ook het aantal bedrijven dat nog maximaal 5 maanden denkt te kunnen overleven is in 2020 fors gedaald.

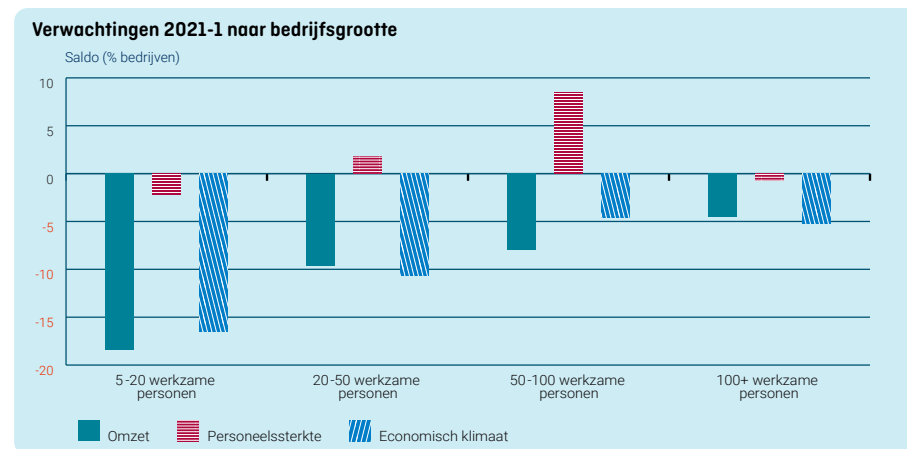
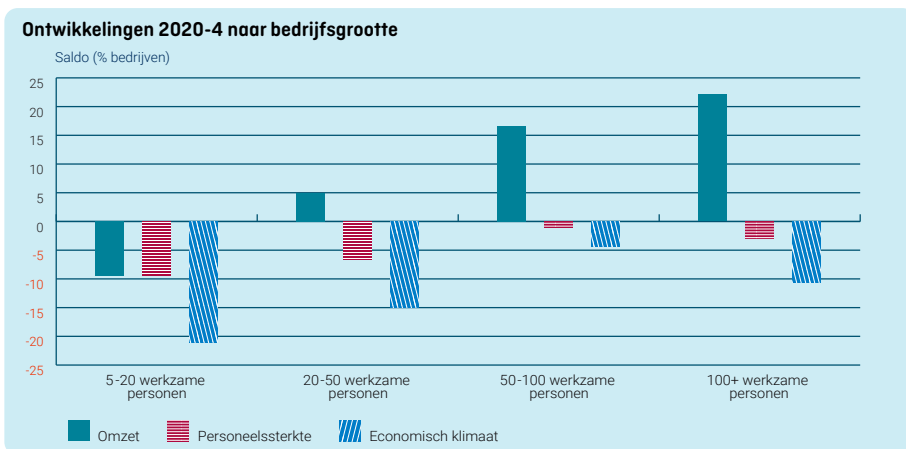
Grote sectorale verschillen

De verschillen tussen de sectoren zijn echter ook in dit geval enorm. Opnieuw zijn het de bedrijven in de bouwnijverheid die de minste effecten verwachten op hun continuïteit. Daarnaast zijn het de bedrijven in de horeca en de cultuur, sport en recreatiesector die de grootse onzekerheid laten zien. Bijna een derde van de bedrijven in de cultuur, sport en recreatiesector kan nog niet zeggen of ze de coronacrisis gaan overleven. Binnen de horeca is nog altijd 18 procent onzeker en verwacht de laatste 2 kwartalen een toenemend aantal ondernemers de continuïteit van hun bedrijf niet langer dan 2 maanden te kunnen handhaven.

Uitgelicht

Ontwikkelingen en verwachtingen naar bedrijfsgrootte

Kleine bedrijven zijn dit kwartaal over het algemeen pessimistischer dan grote bedrijven. Dit geldt voor zowel het afgelopen kwartaal als het lopende kwartaal en is terug te zien in de ontwikkelingen en verwachtingen van een aantal economische indicatoren uit de Conjunctuurenquête. Het gaat hierbij om een gewogen gemiddelde van alle niet-financiële sectoren en dit totaalbeeld is dan ook niet bij alle sectoren terug te zien.

Economisch klimaat kleine bedrijven neemt sterk af

Uitgesplitst naar bedrijfsgrootte valt op dat kleine bedrijven met 5 tot 20 werkzame personen, in vergelijking met grotere bedrijven, het sterkst negatief zijn over zowel de omzet, de personeelssterkte als het economisch klimaat. Per saldo ziet ruim 21 procent van de ondernemers bij de kleinste bedrijvengroep een verslechterd economisch klimaat en per saldo bijna 10 procent ziet een daling in de omzet en personeelssterkte. Gemiddeld gezien noteren bedrijven met meer dan 20 werkzame personen een omzetsijging in het vierde kwartaal van 2020 ten opzichte van een kwartaal eerder en zijn bedrijven met meer dan 100 werkzame personen hierover het meest positief. Per saldo stijgt bij ruim 22 procent van de ondernemers binnen deze groep de omzet.

Pessimisme over omzet overheerst

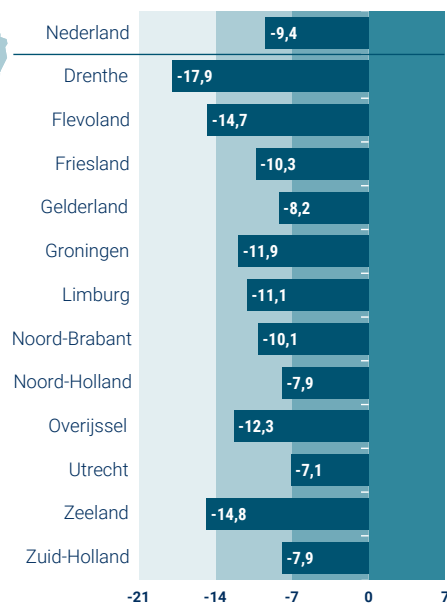
Ook de ondernemersverwachtingen zijn in de groep bedrijven met 5 tot 20 werkzame personen het meest negatief. Per saldo voorziet ruim 18 procent in deze groep een omzetafname in het lopende kwartaal ten opzichte van het vierde kwartaal vorig jaar. Vanaf 20 werkzame personen neemt dit saldo toe tot -4,5 procent voor bedrijven met meer dan 100 werkzame personen. Hiermee heeft de negatief gestemde ondernemer dus nog steeds de overhand. Verwachtingen over het economisch klimaat laten nagenoeg hetzelfde beeld zien, maar hier zijn ondernemers met 50 tot 100 werkzame personen iets minder negatief dan de grootste bedrijven.

Ook over de personeelssterkte zijn bedrijven met tussen de 50 en 100 werkzame personen het meest optimistisch. Met een saldo van 8,5 procent is er zelfs een meerderheid aan ondernemers die verwacht in het eerste kwartaal van 2021 het personeelsbestand uit te breiden. Bij de grootste bedrijvengroep zijn de optimisten en pessimisten hierover bijna in evenwicht.

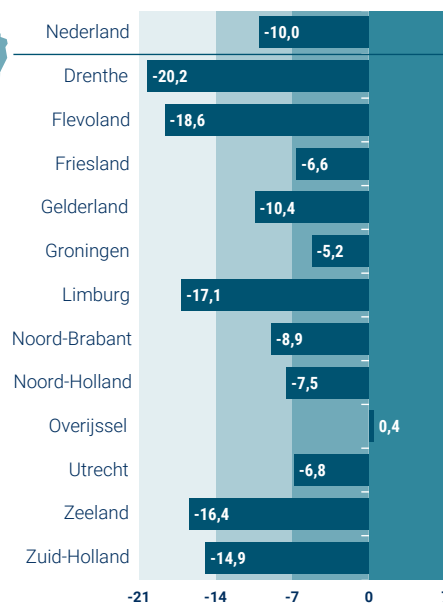
Verwachte ontwikkelingen bedrijfsleven per provincie

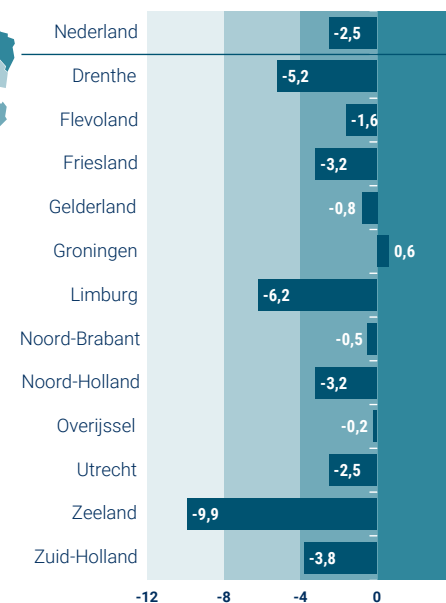
Economisch klimaat

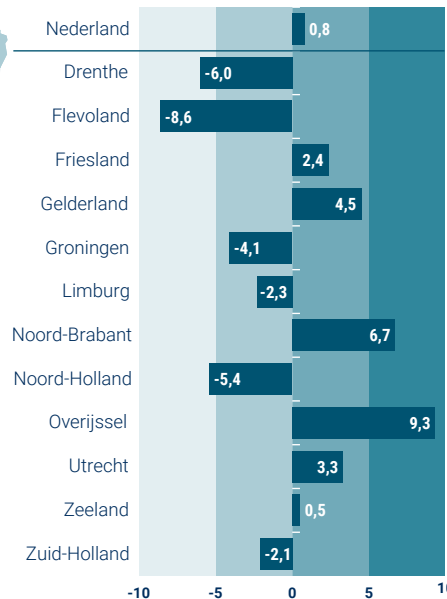
Omzet

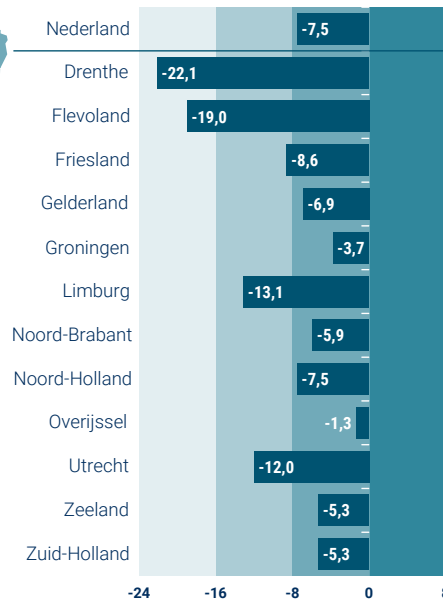
Buitenlandse omzet

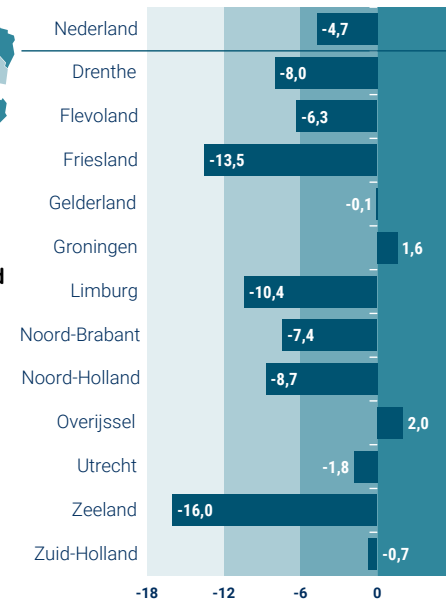
Personeelssterkte

Investeringen

Ontwikkelingen winstgevendheid 4e kwartaal

Ondernemers in Overijssel het minst negatief gestemd

De stemming onder de ondernemers is in 10 van de 12 provincies verbeterd. Vooral de verwachtingen over de omzet, zowel in het binnenland als in het buitenland, zijn negatiever dan in het vierde kwartaal. De verwachtingen over de ontwikkelingen van het personeelsbestand, de investeringen en de winstgevendheid verbeterden daarentegen. Bij de 6 indicatoren die hier worden belicht zijn ondernemers uit Overijssel het minst negatief. De ondernemers uit Drenthe en Flevoland zijn het meest negatief.

In Drenthe en in mindere mate in Flevoland verslechterde de verwachtingen in vergelijking met het vierde kwartaal. In de overige provincies zijn de verwachtingen positiever. In Overijssel is een beduidende verbetering zichtbaar in het algemene beeld, maar ook in Groningen en Utrecht verbeterde de stemming duidelijk.

Ondernemers in Utrecht het minst negatief over het economisch klimaat

Met een saldo van -7,1 procent zijn ondernemers in Utrecht het minst negatief over het economisch klimaat. Na Utrecht zijn ondernemers in Zuid-Holland, Noord-Holland en Gelderland het minst negatief. Het meest negatief gestemd zijn de ondernemers in Drenthe met een saldo van -17,9, gevolgd door Zeeland (-14,8) en Flevoland (-14,7).

Verbetering omzetverwachtingen in Overijssel

In Overijssel zijn ondernemers het meest positief gestemd over de verwachte omzet. Per saldo verwacht 0,4 procent een omzettoename in het eerste kwartaal. In Drenthe zijn ondernemers met een saldo van -20,2 procent het sterkst negatief gestemd in hun omzetverwachtingen. Landelijk verwacht 10 procent van de ondernemers een omzetsdaling.

Ondernemers in Groningen het meest positief over exportverwachtingen

In Groningen zijn de ondernemers over de export licht positief gestemd. Per saldo geeft 0,6 procent van de ondernemers in deze provincies aan dat zij verwachten meer te exporteren in het eerste kwartaal van 2021. Met name in Zeeland, Limburg en Drenthe zijn ondernemers negatief gestemd over de buitenlandse omzet. Gemiddeld verwacht 2,5 procent van de ondernemers in Nederland een afname van de export in het eerste kwartaal van 2021.

Verwachte toename personeel in Overijssel, Noord-Brabant en Gelderland

In met name Overijssel verwachten 9,3 procent van de ondernemers een groter personeelsbestand in het eerste kwartaal van 2021. Ondernemers in onder andere Noord-Brabant (6,7) en Gelderland (4,5) verwachten eveneens een toename. In Flevoland (-8,6) zijn de ondernemers het meest pessimistisch en wordt een afname van het personeelsbestand verwacht. Ook in Drenthe (-6,0) en in Noord-Holland (-5,4) verwachten de ondernemers een afname.

Minder investeringen

Door ondernemers wordt over het algemeen een terugval verwacht van de investeringen dit jaar. Wel zijn de saldi, over het algemeen, een stuk minder negatief dan in het vierde kwartaal. In Drenthe en Flevoland is de stemming hierover het meest negatief. In 10 van de 12 provincies zijn de saldi positiever dan in het voorgaande kwartaal.

Afname winstgevendheid

Ondernemers ervaren als gevolg van de crisis een afname van de winstgevendheid in het vierde kwartaal. Landelijk geeft per saldo bijna 5 procent van de ondernemers een daling aan en in Zeeland is deze daling met 16 procent het hoogst. Overijssel en Groningen zijn de enige provincies waar een toename wordt verwacht.

Kerntabel

Ondernemersvertrouwen en Conjunctuurenquête Nederland

Ondernemersvertrouwen			
	2020 3e kwartaal	2020 4e kwartaal	2021 1e kwartaal
Totaal bedrijfsleven	-19,3	-4,0	-6,0
Delfstoffenwinning	-24,5	-17,1	-16,3
Industrie	-8,7	-5,6	0,6
Bouwnijverheid	-4,0	5,4	12,1
Autohandel en -reparatie	-9,0	-6,9	-20,5
Groothandel	-19,0	1,3	0,0
Detailhandel	4,5	1,7	-10,4
Vervoer en opslag	-21,7	-4,8	2,9
Horeca	-52,4	-27,4	-57,1
Informatie en communicatie	-20,5	-4,5	2,2
Verhuur en handel onroerend goed	-8,4	2,7	3,4
Zakelijke dienstverlening	-25,3	-0,6	-3,3

Verwachtingen voor het eerste kwartaal <small>niet seizoengecorrigeerd saldo percentage bedrijven</small>			
	Omzet	Personeel	Economisch klimaat
Totaal bedrijfsleven	-10,0	0,8	-9,4
Delfstoffenwinning	8,2	-23,9	-3,9
Industrie	0,3	2,0	0,7
Bouwnijverheid	0,2	10,5	-15,3
Autohandel en -reparatie	-19,9	-5,3	-19,8
Groothandel	-5,7	6,9	-0,5
Detailhandel	-35,9	1,5	-12,8
Vervoer en opslag	-19,6	-11,6	-6,1
Horeca	-45,4	-36,9	-39,3
Informatie en communicatie	2,7	9,7	-10,3
Verhuur en handel onroerend goed	-5,0	0,1	-5,0
Zakelijke dienstverlening	0,5	5,9	-5,5

Colofon

Uitgave

Februari 2021

Dit rapport verschijnt ieder kwartaal op ondernemersplein.kvk.nl/coen.

Wilt u meer informatie?

Neem dan contact op met één van de COEN-partnerorganisaties:

www.cbs.nl

088 570 70 70 - info@cbs.nl

Ondernemersplein
Eén antwoord van de overheid

www.kvk.nl

088 585 15 85 - kennisdesk@kvk.nl

KVK

www.eib.nl

020 205 16 00 - eib@eib.nl

www.mkb.nl

www.vno-ncw.nl

070 349 03 49 - amirkhan@vnoncw-mkb.nl

Meer informatie?

Kijk op Statline. Hier treft u alle data uit deze uitgave aan conform de webtoegankelijkheidsrichtlijnen voor visueel beperkten.

[Ondernemersvertrouwen naar bedrijfstak](#)

[Ondernemersvertrouwen naar provincie](#)

[Conjunctuurenquête naar bedrijfstak](#)

[Conjunctuurenquête naar regio \(landsdeel/provincie/COROP\)](#)

[Conjunctuurenquête naar bedrijfsgrootte](#)

Deze uitgave is te downloaden op:
ondernemersplein.kvk.nl/coen

